

ՔԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամեն տեղի համար ուր այս րապիւրի մուտքը արգիւրեաւծ չէ, ամբողջ 15րդ շրջանի (99 հզ. ոստ.—900 մայիս) բաժնորդագրինն է 20 ֆր. կանխիկի հաւերի է նաև բաժնորդագրուել քանի ամսի համար որ ուզուի, ամեն էժէկ ամսական 2 ½ ֆր. հաշուելով և 1900 մայիս ամսէն ամսդին հանց- ներկա պայմանով:

Նամակ և ծրար պետք է գրվել հետևեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France).

ԺԵ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 12

1899 06 25 1899

1899 ՕԳՈՍՏՈՍ 28 (Հ. Յ.)

CLAPP

ԿԸՀՐԱՍՏԱՐԱԿՈՒԻ ԴԸ. և ՇԲԹ. օՐԵՐ

[illegible]

Խժբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համապատեցող և կա-
նաւաւրմիայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պար-
տաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները:

Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Ծանուցման 1 միջակայրը 1 սանդիմ կարժէ. 1 գլխազիրը 2 սանդիմ:

Les annonces, en français et en arménien sont reçues, aux bureaux de
Rédaction : Rue Glandevès, 17.

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԲԱԺՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

“ԱՐՄԷՆԻԱ”

ԺԵ ՇՐՋԱՆԻՆ
(1899 ՕԳՈՍՏՈՍ — 1900 ՄԱՅԻՍ)

Բաժնորդագրութեան պայմանե-
ները նոյնը կ'ըման : Ամբողջ 15 դ-
ըըլանի (1899 օգոստոս. 1900 մայիս)
բաժնորդագրին է 20 ֆրանգ : Իսկ
անոնք որ 1899 օգոստոսէն բաժնորդ-
չեն դուրիս և շարունակեը մինչև 15 դ-
ըըլանի վերջը , ամսական 2½ ֆր-
բաժնորդագրին պէտք է վճարեն : Մէկ
ըըլանի ամիսների բաժնորդագրու-
թիւնը միւս ըըլանի ամիսներին հետ
խառնելով տարեկան բաժնորդագրու-
թիւն չհաշուուիր :

Անտիք որ Արվևնիաի Օթանդակ կը
գրուին, իրենց համար ստացած մէկ
օրինակ Արվևնիաէն զատ՝ որի բաժ-
նորդագինը 20 ֆր. է, քանի՛ օրի-
նակ Արվևնիա որ ուզեն, կը զրկուի
իրենց հասցեով և իրենց ծրարի մէջ
գրուած, ամեն մէկ օրինակի տարե-
կան բաժնորդագինը 10 ֆրանգ և
կամ որ նոյնն է, ամսակաւ մէկ ֆը-
րանգ միայն հաշուելով:

Ամեն ազգի ու երկրի մէջ ընդունւած սովորութիւն մ'է որ ԼՐԱԳԻՐ-ՆԵՐԻ ԲԱԺՆՈՐԴԱԳԻՆՆԵՐԸ ԿԱՆԽԻԿ ԿԸ ՎՃԱՐՈՒԻՆ, ԴԻԵՐՈՒԹԻԱՆ Համար կարելի է նաեւ 20 ՔՐ.ը մաս առ մաս վճարել կանխիկ, 2 կամ 4 ամիսը անգամ մը 5 կամ 10 ՔՐ. զրկելով:

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմենիայի իմպերատորն մէջ ծա-
խու գանուած զիրքերի ժանրամա-
ցուցակը հրատարակուած է Արմենիայի
14րդ շրջանի 77, 78, 79, 80 և 81
թիւերին մէջ :

Այդ թիւերէն յատկապէս աւել
տպած լինելով, պատրաստ ենք ձրիւ
պէս շրկել անոնց որոնք կը վաճա
քին մեր գրացուցակներ ունենալ
ելժէ դոնէ 50 սանթիմ գրկելով գերք
ուզեն մեզնէ նախապէս. այդ ուզում
գրքի ծրարին մէջ դրուելով կը շր
կուին գրացուցակներն ալ:

Ամեն երկրի փոստերը, քանի՛ սան
թիմի համար ալ լինի, մանտա ալ
փոստ կուտան մեզ վճարուելու համար
Մարտէլիի մէջ :

ԲՈՎԼԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նամակ Պարսկաստանէն (Սալմաստ). —
Կովկասեան լուրեր. — Կովկասեան նոր ոս-
տիկանութիւնը. — Հայերի թիւարքիւս. —
Պատրիարքական բաժնուր արժուներթիւր-
քիաի մեջ. — Նոր նրատարակութիւններ. —
Թղրակցութիւն Բարբէկէն. — Թիւրքիաէն
լուրեր. — Արտասահմանի լուրեր. — Մա-
նուգումներ. — Բանասիրական (Պտոյտ մը
աւտարձների աշխարհում) :

ՆԱՄԱԿ ԳԱՐՍԿԱՍՏԱՆԷՆ

Սալմաստ, յուլիս 25/6օգոստ. 99
Դարձեալ սարսափի և սոսկումի օ.
րեր են որ կանցունենք : Քրդական
արշաւանքը մէկ կողմից, պարսիկ կա-
ռավարութեան ձեռք առած խիստ
միջոցները միւս կողմից, սարսափելի
կերպով կը ծանրանան Սալմաստի մէջ
դեռ մնացող մի քանի տուն Հայերիս
վրայ : Վարդան գիւղի դէպքը առիթ
առեց սահմանազլխի ժօտ ապրող բո-
լոր հայ գիւղացիներին լեցուել կեդ-
րոնի աւելի հայաշատ գիւղեր, թողնե-
լով իրանց ցանքեր և ամէն ինչ, թէեւ
կառավարութիւնն քրդական արշա-
ւանքի դէմ թէ՛ սահմանազլուխ և թէ՛
Սալմաստ մի քանի հարիւր հետեակ
և ձիաւոր զինւորներ ուղարկած է
բայց դժբաւելի շատ նեղացնում են
Հայերիս և ձեզ կր պատմեմ՝ մի դէպք

Ատրպատականի նորընտիր նահանգ
գապետ Նիզամի. Սալթանան հիմնուե-
լով պատեղի պաշտօնեայների տուած
տեղեկութեանց վրայ որպէս թէ օս-
մանհան սահմանից 40 ձիաւոր
հայ կաշաղներ եկած են, կը հը-
րամայէ իսկոյն հետեիւ այդ կաշաղնե-
րին եւ ձերբակալել. եւ հա մասոյս 20 ին-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՊՏՈՅՏ ՄԸ ԱԻԵՐԱԾՆԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀ ՌԻՄ

Յանիսը մեջ էլ ծառերի կանաչ տերեւներ
կը չորնա՞ն

1896թ. յունիսի 16ին Կովկասէն շտապոր
վերադարձող ռուսական փոխ-հիւպատոս
Պ. Վլադիմիր Մախիւսքիի հետ ես էլ
վաճն վերադարձայ, ճամբան աչքերնուս
առաջ տեսնելով հայաբնակ վայրերի մէջ
տեղի ունեցած ռզէտալի դէպքերի ա
րիւնճոտ և անջնջելի հետքերը : Յունիս
Յին սկսած վաճնի կոտորածները թէ՛նքա
զաբուսմ առերևութապէս վերելացած , սա
կարի դառնալներու և գիւրելութու ոսն
ճաճակն չարունակութւմ էին գտնու :

Իս զանց եմ առնում այստեղ մէկ մէկ

800) մօտ հետեւակէ և ձիաւոր զինւոր. ներ պաշարեցին Ղալասար գիւղը և հրացանաձգութեամբ սկսեցին պարգիւն խուզարկութիւններ որի միջոցին սպաննուեցաւ մի գիւղացի և մի ուրիշ էլ ծանրապէս վիրաւորուեցաւ. մի քանի տուններ կողոպտուեցան և տեղացի 4 հիւրերին ձերբակալելով Դիւրիման տարին և բանտարկեցին: Ղալասարցիք այս անսկնկալ դէպքից սարսափած՝ հեռագրատուն լեցուելով, Առաջնորդ Սրբազանին հեռագրի գրութիւն կանչեցին և իրանց սոսկալի վիճակը յայտնեցին: Այլատեսան Սրբազանն իսկոյն կը գիւմէ Նիզամի Սալթանէին և կը խնդրէ գիւղացւոց հանգստութիւն, կողոպուտների վերադարձ և բանտարկելոց ազատութիւն և միևնոյն ժամանակ կը պահանջէ խիւտ քննութիւն Սալմաստից կաշառներէ մասին տրուած տեղեկագրին համար: Սրբազանի այս դիմումներէ վրայ բանտարկեալներն արձակուեցան և կը լսենք որ նահանգապետը Սալմաստի գործերի քննութեան համար քննիչ է նշանակել իւր հետ Թէհրանից բերած Մէրաթ իւլ Մէմալիք անուն բարձրաստիճան պաշտօնեայն և Սրբազանին էլ արտօնած է որ իրա կողմից նրան մի օգնական նշանակէ, գործը աւելարդարութեամբ քննելու համար: Անհամբեր այդ քննիչներէ գալուստին ենք սպասում:

Բայց ինչի՞ համար այս ամենը, որը
առավել զալիս միշտ մի քանի միամիտ
և զործին անընդունակ մարդոց երե-
սից, որք առիթ են տալիս շարունակ
և ամեն ժամանակ ստեղծել երևակա-
յական կաշաղներ, հայդդույալիմխուս

Նկարագրել մեր տարաբաղդ հայրենիքը
նորոտաց տխուր տեսարանը : Հազիւ մի
փոքր ժամանակ առաջ հեռացածս ժիջո-
ցին շէն ու դրախտի նման թողած մեր
աննման երկիրը՝ աւերակների կոյտ մը
ամայի գերեզման մը, արևնոտ դիակների
գուռն նրանց արևնով ողողուած, ան-
բուխ թշնամիների աւերածների թատ-
դարձել էր...

Բարեբաղդաբար մեր տուն, ինչպես
մեր կողմերի բոլոր տուներ, անվնաս մը
նացել էր, որով մեր և շրջակայ ապահո-
թապեւում լեցուած էին անհամար բազ-
մութիւն այն գեթաղղների, որոնք կո-
րուակով իրենց ամէն ինչ, տուն տեղ
եղած չեղած, ոմանք նաև տան վաստա-
կող ձեռները — հայր, եղբայր, որդի ո-
սիրելիներ —, եկել էին պատասպանուել

բեր և մի ամբողջ հասարակութիւն
թէ՛ ի Տաճկաստան թէ՛ ի Պարսկաս-
տան խռովել, յուզել, մաշեցունել և
ոչնչացունել ի զուր տեղ : Ահա ձեզ
գործ ... :

Վերջին դէպքերի պատճառով Ա.
տրպատականի օսմաննան հիւպատոռ
ներ հրահանգ ստացան այլևս հայ
գաղթականներին անցագիր չի տալ
Թիւրքիա վերադառնալու համար,
որոնք իրենց հայրենիք կը քաշուէին
կերթային հետզհետէ :

Հիմա լսեցինք որ Առաջնորդը Այս-
վատեան Սրբազանը կը պատրաստուի
չուտով այս սեղ գալու տեղւոյս խառ-
նակութեանց պատճառով և կը յուս-
անք որ իւր ներկայութեամբ պիտի
կարողանայ մի որոշ ազդեցութիւն ի
գործ դնել մեր թշուառ վիճակի բա-
րելաւութեան համար :

ԿՈՎԿԱՅԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կաղզուանի Քրիստոս գիւղէն կը գրեն
«Մշակ»ին որ գերմանացի երիտա-
սարգ գիտնական Դօկտօր Լէման,
Դօկտօր Բէլքի ընկերը, օգոստ.ի 4/16ին
այնտեղ հասեր է և իրեն հետ վեր առ-
նելով նաև յի քանի գաղթականներ՝
Ալաշկերտի վրայով վան գնացեր է
այնտեղի պեղումները շարունակելու
համար:

Այս կերպով գաղթականների վե-
րադարձին համար, ինչպէս կերկի, դեռ
քանի մը հազար գերմանացի ուղևոր-
ների պէտք ունինք...

— Բաթում հասած Յոյներ պատ-
մեր են որ Տրապիզոնի իշխանութիւն.

մեր անվնաս Թաղերի մէջ, լալու և ող-
բալու համար իրանց ցաւագին վիճակ:

Յուշերի երկար ու ջերմ օրեր, այդ
բարձր բազմութիւն դեռ տիրող երկկեղին
պատճառով չէին համարձակվում ելումու
անել և իրանց անստոյգ ու ձանձրալ
ժամանակն սպաննելու համար խռնու
էին այդ պպահով այգետառնների պար
տէղներին մէջ, կարելի էր տեսնել ամե
նուրեք այսպէս ծառերի մի որոշ ընթր
ներքև ապաստանած առանձինն բաժն
ներքներ, ոմանք խառն, ոմանք բաժան
որք չորս կողմ դարձունելով իրանց վայր
կոտ, վհատ և աղերսարկու հայեացքներ
մնում էին այնպէս պարապ և կամ ու
տում իրանց աղքատիկ օրապահիկն, կը
տոր մը սև չոր հացից և զանազան բան
ծարեղէններից բաղկացած, սրանց մեծ ա

ներն ոչ միայն կարգիլեն ետ դառնալ ուղղող գաղթական Հայերին, այլև այս օրեր ամենախիստ արգելքներ կան Ռուսիա կալին տեղեր գնալ ուղղուելն դէմ:

— Գանձակի նահանգի այն հողերի վրայ որոնք Դուխարօրները գաղթելով պարապ մնացած էին, ռուս կառավարութիւնն օգոստոսի սկիզբներ հաստատեց է 60 տուն ռուս գաղթականներ, 500 հոգիէ բաղկացած:

Այդ գաղթականներ յետին ծայր խեղճ և անմխիթար դրութեան մէջ հոն հասնելու և Աշխեն 60 տուն էլ պիտի գան:

— Այս ամառ անձրևներ չգալուն պատճառով Երևանի և մանաւանդ Ալեքսանդրապոլի և Գանձակի կողմեր հացահատիկները սպասուածէն շատ պակաս արգելք տուած են և շատ կը վախճուի որ այդ տեղեր սով ծագի:

ԿՈՎԿԱՍԿԱՆ ՆՈՐ ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Իշխան Գալիցիին կառավարչապետութեան օրով վարչական նշանաւոր երրորդ ձևավորութիւնն է այս նոր սեղմում: Կառավարչապետի անձնական իրաւորութիւնները ընդարձակման և քաղաքային ինքնավարութիւնների գրէթէ շնչուածն հետ սոյն նոր ոստիկանական կազմակերպութիւնն ալ կը բացատրեն արդէս որպէս թէ կարգապահութեան և խաղաղութեան պահպանման համար եղած են: Իբրև թէ ատով պէտք է վերջ գտնեն կովկասի այն հանրահալալ աւազակութիւններ, որոնք իշխան Գալիցիին տի պար կառավարչապետութեան միջոցին մանաւանդ երեսուած, այնքան առաջ գնացած են:

Այդ առթիւ կովկասեան մամուլի մէջ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը գտնենք:

Բարձրագոյն հաստատուած և անցեալ օգոստոսի մէկին գործադրութեան սկսուած այս նոր ոստիկանական կազմութիւն հնէն բոլորովին պիտի տարբերի ոստիկանների թուին աւելնալովը և պաշտօնեաների ազգայնութեան ու

գոյն մասը սակայն երկու շաբաթ առաջ — դեռ կոտորած չեղած — բարեկեցիկ տուներ էին: ... Ինչ աղետարէ տեսարան:

Տեղ տեղ, քիչ շատ աւելի հասկացող մարդիկ միասին հաւաքուած զորոյ են տալիս, դատում ու չափում, միշտ միևնոյն խնդրին վրայ այսուայն դարձուածքներով, այսինքն կոտորածին, որ կուգար այսպէս քիչ միջոցի մէջ իրանց և ամբողջ երկրին բաղդը փոխել:

Ես էլ հսպէս քովս միշտ հաւաքուած գտնում էի մի քանիսը այն հազուադէպ տարեկից երիտասարդներին, որոց բաղդ թէ անբաղդութիւն վիճակէլ էր ազատուել մահուանից և չի հեռանալ հայրենիքից: Մեր խօսակցութիւնն էլ բնականաբար միևնոյն նիւթին վրայ էր. խեղճերը զոհացնելով հանգերձ ամենաշնչին հետաքրքրութիւնն անգամ կոտորածի անհրաժեշտութիւններին վրայ, կը դառնային հուսկ ուրեմն ինձ հարցունելու, որպէս արտասահմանից վերադարձողի մը թէ ի՞նչ յուսակց լուրեր կը բերէի, թէ արդեօք մարդասէրն Ներսիսայն ի՞նչ կը խորհէր Հայերի սոյն անմասն կոտորածների հանգէպ, թէ վերջապէս մեզ

նախապատրաստութեան մասին եղած ընտրութիւնովը:

Կովկասի նոր ոստիկանութեան համազուտութիւնը պիտի հասնի աւելի քան 5500 անձի — մի գեղեցիկ զօրաբաժին — իսկ իւրաքանչիւր նահանգ պիտի ունենայ գլխաւոր ոստիկանական տեսուչէն զատ 7-10 սպաներ, 11-12 աւագ ուրեղնիկներ (դաշտային պահովութեան հսկիչներ), 27-53 կրտսեր ուրեղնիկներ և 600-1000 ստորին ոստիկաններ: Ասոնք բոլորն ալ պիտի գինուին Բէրտանի հրացաններով:

Նոր կազմակերպութիւնը պիտի ամբողջանայ 7 ամէն այսինքն մինչև յառաջիկայ մարտ: Մինչև նորերի թուին ամբողջանալը, հինները պիտի պաշտօնավարեն բայց առանձին տեղեր, առանց խառնուելու նորերի հետ որ զանոնք չվարակեն: Նորընտիրները պիտի առնուին մի միայն ռուս ազգէն և այն ալ գինուորութիւն ընող անձերէ: — Կոզակներէն և սպաններէն:

Ձինուորականներէն առնելու իբրև պատճառ ցոյց կուտան թէ անոնք իբրև գինուորներ հնազանդութեան և պարտաճանաչութեան մէջ աւելի անթերի են: Բայց չենք գիտեր թէ մի միայն Ռուսներէ առնեն ինչ կը նշանակէ: միթէ՞ կովկասի մէջ կառավարութեան հաւատարմութիւնը մարդեր կը պակսէին:

Այս նոր ծրագրով պահանջուած նորանոր ծախքերը չեն մոռցուած սակայն աւելցնել կովկասի բնակչութեան վրայ, որոց համար առանձին տուրք պիտի նշանակուի, որ մեծ մասով պիտի ծանրանայ կալուածատէրներին և մանաւոր սեփականութիւն ունեցողներին վրայ:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻՔԻԱ

Տրապիզոնի Առաջնորդական Տեղապահ Տ. Խոսրով Ծ. վ. իր թիմի գլուխը այցելելով, տեսնել է որ շատ մը գիւղեր գուրկ մնացած են եկեղեցական պաշտամունքէ և ամենէն կարեւոր սպաններ ու գիրքեր ալ չունին:

Երբ մը կար պահուած — Չուգելով սըտել չէի ուզում սակայն արդէն սրտակոտոր եղած հայրենակիցներս յետին յոյսն էլ ցրել. յուսադրում էի նրանց այսուայն կերպով, որոց ես էլ չէի հաւատում: Ինչպէս ասէի այդ եղիկներին, որ եթէ չէի եղած այդ մարդասէր Ներսիսայն ուղղակի և անուղղակի քաջալերանք և աջակցութիւն, որքան էլ չար լինէր և թուրք, այսքան հայկական կոտորածներ տեղի չէին ունենար: ...

— Ա՛հ, էլ ինչ աւելացնեմ և երկարացնեմ, Բագրատ, ասաց ինձ օր մը իմ այդ ընկերներից մին՝ Արշակ, երբ էլի հարցնում էի զանազան բաների մասին, դու տեսնում ես ծառերի այս կանաչ ու դալար տեսներ, նրանք անգամ չորացան, խանձեցան եղած այս սև աղէտից: Էլ ո՞ր կը մնան մեր անբաղդ սրտեր:

— Ընդունելով հանգերձ սոյն դառն կացութեան բովանդակ ծանրութիւնը, ես կարծում եմ սակայն որ դու կատակ ես անում, բարեկամս, ու հափազանցում:

— Ո՛հ, կատակի բան չիկայ, յարեց նա. եթէ դու այդ ցանկանում ես, ես քեզ անձամբ կը տանիմ աւերածին վայ

ուստի ասոնց նիւթական կատարեալ աղքատութիւնը տեղեկագրելով պատրիարքարանին, օգնութիւն խնդրեի է:

— Մալաթիացիները ձեռնարկեցին նորագէլ իրենց երեք եկեղեցիներ որոնք կոտորածի ատեն մնասուած էին: Իրենց այդ ձեռնարկի յաջողութեան համար քիչ շատ նպաստներ հասնել են իրենց ասկէ անկէ: Տեղական ազգային վարչութիւնն ալ քիչ շատ կարգի կանոնի մոցուցեց են, առժամանակեայ կրօնական ու քաղաքական ժողովներ կազմելով, առաջնորդական փոխանորդ Տ. Ստեփան քահանայի նախագահութեամբ:

— Մուշկեան Նորդական Տեղապահ Տ. Բարդէն Ծ. վարդապետ սեպտ. 21-ին (օգոստ. 21) Կ.պոլսէն ճանբայ ելած է իր նոր պաշտօնատեղ երթալու համար:

ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՆ ԹԱՓՈՒՐ ԱԹՈՒՆԵՐ ԹԻԻՐԻՔԻԱՅ ՄԷՂ

Կ.պոլսէն սեպտ. 1-ին կը գրէ Սէմա ֆօրի քոյալիցը:

Այս ըոպէիս պատրիարքական երկու աթոռներ թափուր մնացած են թէև կանոնաւորապէս ընտրուած են ատոնց աթոռակալներ: Միայն թէ կայսերական կառավարութիւնն անուղղակի կերպով կը մերժէ այդ պատրիարքների ընտրութիւնը ճանչել, միշտ յետաձգելով ատոնց վաւերացման պէրաթին յանձնուիլը: Այդ երկու թափուր աթոռներն են Անտիոքի յուսական պատրիարքութեանը և Կ.պոլսի հայ կաթողիկոսի պատրիարքութեանը:

Այդ վիճակի մէջ կը գտնուէր դեռ երրորդ պատրիարքութիւն մ'ալ — վանգի Սիսի լուսաւորչական Հայերի կաթողիկոսութիւնը ուրիշ բան մը չէ բայց եթէ պատրիարքութիւն մը ուրիշ անուն իրեն վրայ առած (1) — սա

(1) Մեր ազգային պատմութեան շատ ծանօթ չեղող օտարազգի գրչի մը այս պիտի սխալները մատնանիլ ընել աւելորդ կը համարենք քանի որ մեր հայ ընթերցողների համար ակներև բաներ են անոնք: ԽՄԲ. ԱՐՄ.

րերէն միայն մի տեղ, մեր թաղ, ուր դու աչքովդ պիտի տեսնես եղած աւերին մեծութիւն և որպիսութիւն, ամբողջին վրայ դադափար մը կազմելու համար ու հոն պիտի տեսնես որ ես քեզ շափազանցել չեմ երբէք:

— Լա՛ւ, ասի: Եւ որոշեցինք որ երեկոյեան դէմ գնանք իրանց թաղ ման գալ: Երեկոյին թողինք որովհետև ցերեկները շարունակող անընդհատ կողոպուտներէ բոլորովին անապահով էին լինում: Առաւօտէն մինչև երեկոյ թուրքեր այն տեղեր դարան դրած սպասում էին, մոտրած ուղևորին և կամ իրանց աւերակներ նայելու գնացող տէրերին սպաննելու, կողոպտելու և ի հարկին նաև բռնաբարելու համար եթէ կիներ լինէին գնացողներ:

Արեւմուտէն վերջ այդ ցած արարածներ մի ինչ որ հայ ֆէտայիների աներևոյթ ուրուականներէ հալածեալ, թողնում էին իրենց որջեր: ... Ահա թէ ինչո՞ւ մենք էլ յարմար ժամ երեկոյեան կողմ գտանք այցելելու համար: (Շարունակելի) ՄԵՆ Ա՛հ

կայն ասոր աթոռակալն որ Չ տարիէն աւելի է որ ընտրուած էր և Բ. Դուռէն մերժուած, վախճանեցաւ շաբաթ առաւօտ: Անոր մահովը վերցուեցան եկեղեցական կանոնական այն դժուարութիւններ որոնց կը հանդիպէր Սիսի նոր կաթողիկոսի մ'ընտրութիւնն և թիւրքերը հիմա իրենց առջև ազատ ասպարէզ կը գտնեն լուսաւորչական եկեղեցիի այդ բարձր աստիճանին հասցունելու համար իրենց ծառայողներէ մին, ընտրելով այն անարժան եկեղեցականներէ որոնք գաղտնապէս ծախուած են իրեն:

Գալով Անտիոքի յուսական պատրիարքութեան, այդ խնդիր արդարութեան և իրաւունքի համաձայն լուծուելու վրայ է Տիեզերական պատրիարքի ընդգիծութեան հակառակ որ գրգռուած է տեսնելով թէ Անտիոքի եկեղեցին Ֆէնէրիցիների ձեռքէն կելնէ, ֆրանսական դեսպանատան կողմէն ձախող կերպով Յոյներին աւերուած աջակցութեան հակառակ որ անտեղի և անպատեհ կերպով խոչընդոտ հանդիսացաւ Ռուսիայի ծրագիրներին, արաբ. սիրիական կուսակցութեան ընտրելին Գեր. Միխիտիոս որ պատրիարք ընտրուած էր անցած տարի, պիտի ստանայ իր պէրաթ: Անտիոքի յուսական պատրիարքութեան այս խնդրին վրայ արդէն երկարօրէն գրած, Ռուսիայի համար առաջնուեցած նշանակութիւնը երևան հանած և ցոյց տուած եմ այն զանազան դարձուածներ որոնք զայն շրջապատած են և դեռ կը խառնաշփոթեն: Այսօր ֆրանսական դիւանագիտութիւնը նշմարած լինելով վերջապէս թէ ո՞րչափ երևակայական էր Անտիոքի յոյն օրմոտքս եկեղեցին Հռովմի հետ միացնելու համար իր տաճած յոյս և ցանկալով գոհացում տալ Բէթէրսպուրկի կառավարութեան պահանջներին, բոլորովին քաջուեցաւ ասպարէզէն և թողուց Ֆէնէրի պատրիարքարանին իր սեփական ոյժերին և յուսական դեսպանատան աջակցութեան միայն: Ռուսիա, որ Գեր. Միխիտիոսը պաշտպանելով մէկտեղ, կուզէր զգուշանալ տիեզերական պատրիարքարանին դէմ բացարձակապէս բոլորովին հակառակ դիրք բռնել, պարտաւորեցաւ ազգու կերպով գործել ինչպէս Բալքոյայիքների խնդրին մէջ Ֆէնէրի պատրիարքարանի բռնած յարձակողական դիրքին դէմ, նոյնպէս և օրթոտոքս արաբ. Սիրիացիներին վրայ իր ազդեցութիւն պահպանելու համար: Ռուսիայի դեսպանը բարձր ձայնով խօսեցաւ Բ. Դուռն և պալատին և որովհետև ֆրանսական դեսպանատունն ևս իրեն առջև ալ խոչընդոտ չհանեց, պալատէն բացարձակ վստահութիւն տրուեցաւ իրեն թէ Գեր. Միխիտիոսի ընտրութիւնը պիտի վաւերացուի:

Գալով հայ կաթողիկոսների պատրիարքի ընտրութեան, ասոր գործերն ալ ուրիշ կերպով խառնուեալ են: Նորընտիր պատրիարք Ամեն. Մանուէլեան այնպիսի կացութեան մը մէջ կը գտնուի որ իրեն դէմ ելած են ամենքն ալ, իր հասարակութեան աշխարհ

սրին
ուսն
թ ա
ան և
սուա
ր Սի
թ ինն
ազատ
ական
հաս
ններ
կեղե
ապէս
պատ
րգա
ծախ
պատ
ակ որ
րիքի
կել
կող
աւը
որ
ուշն
գիր
կցու
ու որ
նցած
աթ
բու
եր
ր ա
րան
անա
ընթ
թնն
տու
ապէս
Ան
եցին
որ
ցում
ու
քաշ
ներ
յթե
յակ
Գեր
տեղ
պատ
ապէս
գոր
դին
նած
նոյն
ինն
պա
անը
ն և
սկան
ալ
ար
րին
ինը
որի
ներ
ն
նու
լը
մեն
ար

հական ներկայացուցինքը, Ս. Աթոռի առաքելական պատուիրակը, ֆերանսական դեսպանատունը և օսման հան կառավարութիւնը, Հայկաթովիկ հասարակութեան մեծ մասը կուգէր որ Ատանաի առաջնորդ Գերթերգեան յաջորդէր Ազարեան պատրիարքին: Ս. Աթոռին պատուիրակ Գերթոնէթթի եռանգով կաշխատէր անոր ընտրութեան: Ֆրանսական դեսպանատունը կը նախընտրէր Գերթաւետիս Ջէնգեանի ընտրութիւնը, բայց այդ եկեղեցական ինք բոլորովին հրաժարած լինելով պատրիարքական ընտրելի ներկայանալէ, դեսպանատունն ալ Գերթերգեանի ընտրութեան կողմը յարած էր: Հետևապէս յաջորդութեան ամեն յոյսեր կային Գերթերգեանի համար: Ասոնցմէ զատ, երբ նախնական ընտրութիւն եղաւ պատրիարքական ընտրելի 5 եպիսկոպոսներէ ցանկը պատրաստելու համար, որոնց մէջէն մէկը եպիսկոպոսների սինոդը պէտք է պատրիարք ընտրէր, ցանկին մէջ առաջինն եղաւ Գերթերգեան որ 56 քուէարկուներէն 44ի քուէներն ստացած էր, այնպէս որ ալ ոչ ոք կը տարակուսէր անոր վերջնական ընտրութեան վրայ: Արդարեւ կըսուէր թէ նախապատրաստական ժողովին մէջ այն 12 անձեր որոնք իրենց քուէ չէին ուզած տալ Գերթերգեանին, մեծ մասով եպիսկոպոսներէն էին: Բայց որովհետեւ եպիսկոպոսներն անհատաբար խոստացած էին Գերթոնէթթիին որ եթէ Գերթերգեան հինգ ընտրելիների ցանկը չլինում ատեն ամենէն շատ քուէն ստանայ, իրենք ալ Դերթերգեանը կընտրեն, ուրեմն այս կողմէ ալ կասկածելու տեղի չկար:

Բայց ի մեծ զարմացումն և ի մեծ զայրոյթ պապական պատուիրակին և ֆրանսական դեսպանատան, այդ եպիսկոպոսներ երբ սինոդը գումարելով ընտրութեան ձեռնարկեցին, իրենց քուէ տուին Դերթոնէթթիին որ 5 ընտրելիների ցանկի չորրորդ տեղը բռնած էր, 37 քուէ միայն ըստացած լինելով:

Նախապատրաստական ընտրողական ժողովի աշխարհական անդամները կամբաստանեն եպիսկոպոսները թէ հասարակութեան չահերին դաւաճանեցին, այնպիսի մէկը պատրիարք ընտրելով որ ծերացած զառամած է և որի ապառաժ ոյժերն իր կամքն ալ տկարացուցած են: յատկապէս այդպէս ըրին որ կարենան իրենք իրենց ուղածի պէս վարուիլ իրենց թեմերի մէջ: Ֆրանսական դեսպանատունը կը մեղադրէ եպիսկոպոսները թէ ձեռքի տակէ խաղ խաղացին իրենդէմ, այնպիսի մէկը պատրիարք ընտրելով որ գիտէին թէ իրեն շատ հաճելի անձ մը չէր: Դերթոնէթթի կը մեղադրէ եպիսկոպոսները թէ ստեցին իրեն և կը մեղադրէ ֆրանսական դեսպանատունն ալ թէ այս գործի մէջ առեւերելի միայն աշակցութիւն մ'ընծայեց իրեն: մեղադրանք մը որի դէմ ազդու կերպով կը բողոքէ դեսպանատունը:

(Շարունակելի)

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱՆԻ ԹԻՒՆՆԵՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալները:

ՄԻՋԻՆ ԸՆԹԱՑԻ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ. Աշխատասիրեաց Հ. Եղուարդ վ. Սիրունեան վարդապետ Աստուածաբանութեան, ի Միւլիթարեան ուխտէ: Վենետիկ, ի տպարանի Ս. Ղազարու 1899, Ութածալ Ը+422 երես: (Անոնք որ փոքր ի շատէ զարգացած միտք ունին, իրենց դատողութիւն սրելու և զօրացունելու համար իմաստասիրական գիրքերի ընթերցումէն մեծապէս կրնան օգտուիլ: Վիպասանութիւնները նորոշ միտքերին սնունդ տալու համար ախորժակ գրգռող կերակուրներ են միայն. իսկ մտքին հաստատուն սնունդ տալու և անոր տրամաբանական կարողութիւնները զարգացունելու համար անհրաժեշտ է իմաստասիրական գիրքերի ընթերցումը, ինչպէս է Հ. Սիրունեանի իմաստասիրական միջին ընթացքը որ մարդկային մտքի զարգացման պատմութիւն մը կը ներկայացունէ: Թէև հեղինակն իմաստասիրութեան պատմութեան ընթացքին մէջ զանազան իմաստասէրների յայտնած կարծիքներին նկատմամբ վճռական կերպով կը ներկայացունէ իր անձնական կարծիքներ, բայց չքաշուի հակառակորդների փաստերն ալ մանրամասնօրէն մէջ բերելէ սրով ընթերցողն ազատ կը մնայ ինք ալ իր դատողութիւններ ընելու և ըստ այնմ վճիռ տալու: Թէև իբրեւ դպրոցական դասագիրք պատրաստուած է այս հեղինակութիւն, բայց ամեն անոնք որոնք իրենց դատողութիւն զարգացունելու, տրամաբանական արուեստին փոքր ի շատէ ծանօթանալու և մարդկային հոգեբանութեան, մարդկային ծագման և բնական աստուածաբանութեան վերաբերեալ արևայլ խնդիրներով հետաքրքրուելու փափաք կը զգան, իրենց խորհրդածութեան առատ նիւթեր և մտքի բաւական պաշար կը գտնեն այս գրքի մէջ): Գինն է վենետիկի մէջ 2 ֆրանկ:

Այս գիրք կարելի է ստանալ նաև Արմենիայի խմբագրատունէն, զրկելով 2 ֆր. և 70 սանթիմ որի մէջ հաշուուած են փոստի ծախքերը:

A brief Historical Sketch of the holy apostolic CHURCH OF ARMENIA. By The Rev. P. H. Jacob, Armenian Priest in Calcutta. Calcutta. Printed by H. Liddell, Whiteaway's Press. 1895. (Կարկաթի եկեղեցիի Արթ. Տ. Պ. Յակովբյանեանց քահանայի մէջ աշխատասիրութիւնն է որով Հայաստանեայց եկեղեցին կը ծանօթացունէ Անգլիացիներին, համառօտ բայց ամփոփ կերպով ներկայացունելով մեր եկեղեցիի պատմութիւնը, սկսելով Աբգարի ժամանակէն և մինչև մեր օրեր հասցունելով ուր Սասունի կոտորածին մէջ մարտիրոսացողներին վրայ ալ մանրամասն տեղեկութիւններ կան տրուած:)

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐԻՋԷՆ

Խեցութիւն և անյարմարութիւն կըսեն թէ ամերիկացի սէնատէր մը Տրէյֆիլսի դատին առթիւ առաջարկած է որ եթէ Տրէյֆիլսը չարձակուի, իր կառավարութիւնը պաշտօնական կերպով չմասնակցի 1900ի ցուցահանդէսին: Ասիկայ խնթուութիւն մըն է և միանգամայն անյարմարութիւն մը: Խոնթութիւն, որովհետեւ ամերիկեան ցուցահանդէսին չի նուիրուները լինելու վրայ են և դըրամը ծախսուած է անյարմարութիւն, որովհետեւ ոչ ոք իրաւունք ունի ինքզինքը իբրեւ դատաւոր նկատելու գործի մը որ իրեն չվերաբերի և որուն վրայ ինք այնչափ տեղեկութիւն ունի որքան պատմած են իրեն հաճող թուած թերթերը:

Ահաւասիկ բուն իրողութիւնը: Օտար մամուլը, այլևայլ նկատումներով, որոնց մէջ մտնելու փափաք չունինք, երկու տարիէ ի վեր սոսկալի կոճի մըն է որ կը մղէ մեզ դէմ, կը նախատէ այն բանակը որ սիրելի է այն ամեն Ֆրանսացիներու որոնք իրենց հայրենիքը կը սիրեն. մեզ կը սպառնան և ինչ կերպով մեզ կը ներկայացունեն հասարակութեան՝ իբրեւ մարգակեր աղգ մը: Յանկարծ մենք դարձանք ժողովուրդ մը որ կարգիլէ Արդարութեան և իրաւունքի վերահաստատումը: Ոչ միայն կուգեն մեր ցուցահանդէսը անապատացնել, այլև, ինչպէս կը կարգանք պէլժ լրագիրներու մէջ, կուգեն լախալախ զմեզ:

Օտար թղթակիցները, որոնց այնչափ վեհանձնութեամբ բացինք Ռէնի դատարանին դռները, շատ վտանգաւոր գիրք մը ունին. այնպէս կը վարուին ինչպէս յաղթուած երկրի մը մէջ և յիշատի, երբ 1815ին դաշնակիցները Բարիզ եկան, զինուորները և սպայները աւելի յարգանք կընծայէին Ֆրանսական զգացումներուն, քան այսօրուան գրչի պարոնները:

Յակայն պէտք է գիտնալ որ Ֆրանսան իր համբերութեան չափը ունի. իր հակառակորդները բոլորովին սխալ գիրքի մէջ են իրենց նպատակին հասնելու համար: Մենք ըսած ենք և Ֆրանսացիներու մեծամասնութիւնը մեզ պէս կը մտածէ թէ պէտք է գլուխ ծռել Ռէնի դատարանի վճռոյն առջև ինչ ալ ըլլայ ան և անգին մեզ կը յայտարարեն թէ միայն Տրէյֆիլսի արձակումը ընդունելի է և այս՝ Շնեյտերի դէպքերէն ետքը:

Ճշմարիտը խօսելով, խնթութեան հով մ'է որ մամուլի գլխին վրայէն կանցնի:

Անգլիական մամուլը և ցուցահանդէսը Անգլիական լրագիրները միշտ պատրաստ են բարբառելու երբ խնդիրը Ֆրանսայի անունը արատաւորելու վրայ է: Հիմայ ալ իրենց կոճիը ցուցահանդէսին դէմ դարձուցած են:

«Saint James Gazette» լրագիրը յարաբերութեան մտած է անգլիացի վաճառականաց հետ գիտնալու համար թէ Ֆրանսայի քաղաքագիտական վիճակը իրենց չի հրամայեր ետ կենալու:

Մեծ ցուցահանդէսին մասնակցելէն Վաճառականին քով երթալով և անոր մէջ հարցնելով թէ վախ չունի՞ այդ մասին, կը յուսան որ պիտի կրնան անոր սրտի մէջ վախ ձգել: Վաճառականներն իրենք բնաւ չէին մտածել որ իրենց անձը կամ ունեցածը վտանգի կրնար ենթարկուիլ. ասիկայ պարզօրէն կըսեն, բայց խուզարկուին անմիջապէս հեռանալէն ետք վաճառականը կը սկսի անհանգստութիւններ ունենալ: Երբ եկած են իրեն հարցնելու թէ ինչ կը մտածէ Ֆրանսայի քաղաքականութեան վրայ, այդ կը նշանակէ որ այդ վիճակը վտանգաւոր է: Ֆրանսակեր լրագիրը իր նպատակին հասած է այսպէսով:

«Saint James Gazette»ի այդ խուզարկութեան քով պէտք է գնել այս հեռագիրը զոր «Daily Telegraph» կը յայտարարէ Rio Janeiro էն ստացած ըլլալ Ուրպէս թէ San Paulo քաղաքին մէջ ի Պրէզիլ անիշխանականներու ընկերութիւն մը գտած են որուն նպատակն է եղբւր Բարիզի ցուցահանդէսը օդը հանել: Այս անիշխանականներէն ոմանք որպէս թէ արդէն մեկնած են դէպի Բարիզ, որոնց մէջ լսեցէ՛ք—կամպիւլաւանուօրիորդ մը կայիր աւելի ծաւալներ կաննէ, մենք դըժուարաւ կը հաւատանք որ, 1900ի ցուցահանդէսի և Բարիզի ապահովութեան դէմ եղած դաւադրութիւնները Պրազիլի խորերու մէջ կը կազմուին: Բայց քամին ձգուած այս պզտիկ լուրերը զորս աշխարհի ամենահեռու ծայրերէն եկած հեռագիրներ ըլլալ կը յայտարարեն, մասնաւոր ուշադրութեան մը արժանի չեն ըլլար: Արտաքուստ, անկողմակալ և աննշան երեւոյթ մի ունին ընթերցողը զանոնք հաճոյքով մը աչքէ կանցունէ. սակայն կէս վայրկեանի մը չափ իր ուշադրութիւնը կը գրաւեն այն վտանգները զորս ցուցահանդէսը կրնայ ունենալ: Կրկու երեք օրէն ետք ուրիշ տեղ մը նորէն պիտի կարգայ նոյնօրինակ լուր մը: Ասոնք ջուրի կաթիլներ են, որ իրարու ետեւէ միևնոյն տեղը իյնալով իրենց քայքայիչ դերը կը կատարեն: Չըմտածող ընթերցողը կընդունի աւոր տպաւորութիւնը, առանց ցած բայց վարժ մեքենայութիւնը հասկը նախ: Պէտք է ուրեմն այդ մեքենայութեանց դիմակը վար առնել:

A. Saissy եւ Միլլը Ս. Դալիք Բեկ

ԹԻՒՐԳԻԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սուլթանը Գարառաղի Միւրքօ իշխանին ընտիր ցեղէ 2 գեղեցիկ նըժայգ նուիրեց է:

— Կ. պօլսէն սեպտ. 7ին կը հեռագրեն թանկին թէ Մօնթէնէկէի իշխանը փափաք յայտնեց է սուլթանին որ Պէրանէի մօտ Լիւի վրայ մաս մը հող տրուի իրեն: Սուլթանը յօժար չերեւիր նիքողա իշխանի այդ փափաքին համաձայնելու:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Պուկարիտի Սոպրանիէին համար պակաս մնացած 39 երեսփոխանների ընտրութիւնները պիտի կատարուին հոկտ. 1ին :

— Բէքինէն կը հաղորդեն որ ջիւնաստանի արտաքին գործերի նախարարը իտալիայի պահանջներին պատասխանած է թէ մի քանի հանքային արտօնութիւններ միայն պիտի կրնայ չնորհել իտալիային : իտալական դեսպանն ու Անգլիայի դիւանագիտական գործակատարը շատ անբաւական կը գտնեն այդ պատասխանն :

— Փորթիւկալի լրագրիւնները կիւմացունեն որ յունիս 5էն մինչև սեպտ. 5 ծովագետայ Օբորթօ քաղաքին մէջ ժամտախտէն 64 հոգի բռնուող եղած է որոնցմէ 26ը մեռած են :

— Սերպիայի պետական նշանաւոր անձերէն Րիսթիչի թաղումը կատարուեցաւ չորեքշաբթի օր, գրէթէ թագաւորազնի մը շքեղութեամբ : Բազմաթիւ զօրքերի շարք մը կը մասնակցէր յուղարկաւորութեան հանդէսին և ահագին բազմութիւն խոնուած էր դադարին անցած ճանքայնները :

Նախկին թագաւոր Միլան յատկապէս Նիշէ Պէլկրատ գնացած և մեռելի տունն այցելելով անկէ մինչև գերեզման յուղարկաւոր եղած է : Մայրեկեղեցիին մէջ մետրապօլիէն զատ դամբանական ճառեր խօսած են նախարարապետ Տ. Վլատան Եօրկէվիչ և նախկին թագաւոր Միլան : Գերեզմանատան մէջ խօսած է առևտրական նախարարը :

Չնայելով ահագին բազմութեան որ խոնուած էր, կատարեալ կարգաւորութիւն կը տիրէր յուղարկաւորութեան հանդէսին մէջ :

— Պետերբուրգէն կը հաղորդեն սեպտ. 5ին թէ Մոսկուայի համալսարանի վարչութիւնը հոն ընդունուելու համար խնդրագիր տուած երիտասարդներէն 300ի չափ մերժեր է :

— Ռուս կառավարութիւնը Դիէվ նահանգի մեծ քաղաքներէ մին եղող Պէրտիչէվի մէջ ուր մեծ մասամբ Հըրեայներ կը բնակին, հրէական 30ի չափ սինակով, աղօթարան և դպրոց փակել տուեր է :

— Լոնտոնի «Մօնիթըր Բօթ»ի տալացած մէկ հեռագրին նայելով, անգլիական կառավարութիւնն երէկ վերջնագիր մը զրկած կը լինի Բրէթօրիա, Թրանսվալի փոքրիկ հանրապետութեան դէմ պատերազմ հրատարակելու համար :

ԼՈՒՍԻՆԵՍԵ ՍՐԲԱՋԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Տաճկական բռնութեան նահատակ եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սըրբազանի պատկերը ընտիր թղթի վերայ տպուած կը ծախուի Արմէնիայի խմբագրատունը : Գինն է 65 սանթրիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով :

ԳՐԱԿԱՆ ԱՋԴ

Ոմանք իրենց հեղինակած կամ հրատարակած գիրքերէն կը զրկեն մեզ, Արմէնիայի խմբագրատան մէջ ծախուելու համար : Որպէս զի թէ՛ իրենք աւելորդ նեղութիւն կրած չին իրեն զրկելու համար և թէ՛ մենք՝ առեւ պատասխան մը իրենց գրելու համար, այդպիսի փափաք ունեցողներ ինչպէ՞րո՞ւ թիւնը կը հրաւիրենք հետեւեալ տողերին վրայ :

Նոր գիրք մը հրատարակողը նախ 2 օրինակ անկէ պէտք է զրկէ մեզ, անոր հրատարակութիւնը լրագրական սովորութեան համեմատ ծանուցուելու համար Արմէնիայի մէջ «Նոր հրատարակութիւններ» վերնագրին տակ : Իսկ եթէ կուզէ նաեւ որ նոյն գրքէն ծախու գտնուի Արմէնիայի խմբագրատան մէջ, պէտք է որ մասնաւոր նամակով մը իմացունէ մեզ իր պայմաններ և մեր հաճութիւն ստանալէ յետոյ զրկէ մեզ մօտ ծախուելու համար : Կը խնդրենք որ ոչ ոք չկանխէ մեզ այդպիսի գրավաճառական յանձնարարութիւն անել առանց մեր հաւանութիւն ստացած լինելու հակառակ պարագայի մէջ, իրենց զրկածի համար ոեւէ պատասխան տալու պարտաւոր չենք համարեր մեզ :

Մեզ յայտնուելիք պայմաններն են.

1. Գրքին գինը քանի՞ է Մարսէյի մէջ ծախելու համար : Եւ որովհետեւ ընդհանրապէս Մարսէյէն դուրս վաճառան տեղերէ գնել կուզուին այդ գիրքեր, հարկ կը լինի Մարսէյի համար նշանակուած գնին վրայ աւելցունել նաեւ փոստի ծախքը :

2. Ի՞նչ զեղչ կը լինի խմբագրութեան համար եթէ կանխավճարով ուղենք գնել և ի՞նչ զեղչ կը լինի եթէ յանձնարարութեամբ միայն ընդունիլ ուղենք (այսինքն ծախուածին միայն ստակը տալու, իսկ չծախուածը իր տիրոջ վերադարձնելու պայմանով, փոստի ծախքերը տիրոջ հաշուին անցնելով) :

ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ

ԾԱՆՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Արմէնիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին հետեւեալ գիրքերը որոնց առջեւ նշանակուած գիներն մէջ հաշուուած է նաեւ զրկելու փոստի ծախքը :

Ծրարները ապահովագրուած (recommandé-registré) ստանալ ու գողները պէտք է որ ամեն մէկ ծրարի (մինչև 2 քիլօ) համար 25 սանթրիմ ապահովագրութեան ծախքը վճարեն :

ՇԷՔՐԵՐԻ ՀԱՄԻԼԵՂԸ

Շէքրերի ՀԱՄԻԼԵՂԸ որ արեւմտեան աշխարհաբար լեզուով հայերէնի թարգմանած է քաջ անգլիագէտ Տիար Գարեգին Յ. փափազեան, կարելի է ստանալ նաեւ Արմէնիայի խմբագրատունէն :

Տպագրուած է վիէննայի Միլիթար-Եանց տպարանը, մաքուր թղթի վրայ և ունի մեծ ութածալ գիրքով 183+ԻԳ. երես :

Գինն է 2 ֆրանկ և 50 սանթրիմ :

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ.

(Յատկապէս պատրաստուած Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց Հայ գաղութականներուն կեանքի, ժամանակի և դրամի խնայողութիւն ընել տալու հարկ եղած դիւրութիւններն ընծա. յիշու համար.) Աշխատասիրեաց Պետրոս Ռ. Թորոնտաւ. Տպագր. Նիւ Եորք, Էլիսա Խալաւ և ընկ. 1897. Ամերիկա գնացող Հայերին և կամ արդէն հոն գտնուողներին համար շատ կարեւոր գիրք է : Գինն է 1 ֆրանկ և 25 սանթրիմ :

ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ՋԱԲԱՐԻԱ ՍԹՈՂԱՆՈՎ)

ՅՐԱՆՍԵՐԵՆԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՄԵՐՏԻՔ ԳՈՐԾՈՒԳԱԼԵԱՆ
1894

Պուկարիտի անկախութեան հետևանքներէ մէկին, Զաքարիա Սթոյա-նովի, որ իր ընդունակութեան շնորհով յաջողեցաւ մի լեռնաբնակ գիւղացի հովուի պարզ վիճակէն հետզհետէ արհեստաւոր, վարժապետ, յեղափոխական գործիչ, խմբագրապետ և վերջապէս ազատ Պուկարիտի Ագգային Ժողովի նախագահ դառնալ, խիստ հետաքրքրաշարժ կենսագրութիւնն է, ուր ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւններ կան նաեւ Պուկարիտի Թիւրքի լուծէն ազատելու աշխատող պուկար հայրենասէր յեղափոխականների գործունէութեանը մասին : Սկիզբը գրուած է նաեւ հեղինակին, Բրոֆէսէօր Լուի Լըժէի, և թարգմանչին միջեւ եղած թղթակցութիւնը այս գրքի հայերէն թարգմանութեանն առթով :

Հեղինակը շատ իրաւամբ կը գրէ իր յառաջաբանի վերջ թէ «Զարմանք պիտի պատճառէ ինձ եթէ ընթերցողների հետաքրքրութիւնը չարժի պետական մարդ դարձած մի գիւղացիի այս վաւերական պատմութեան վրայ» :

Գինն է փոստի ծախքով մէկտեղ 1 ֆրանկ և 40 սանթրիմ :

Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի :

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանկ է :

ԺԲ

ՀՐԱՏԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ Մ. ԳՈՐԾՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ

Մ. ԳՈՐԾՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ԳՐԱՄ ՈՏԱՆԱԿՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Գործուգալեանի գրած հայերեն աշխարհական ոտանավորներէ մի քանիսն աւելցուած են այս տետրակի մէջ իր

րեւ նմոյշներ զանազան քաղաքների մէջ և զանազան տպաւորութիւնների տակ իւր երբեմն գրած ոտանավորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չի լինելով կորուսած են այժմ : Այն մի քանի ոտանավորներ օրոնք իբրեւ նմոյշ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիւր և ցան կը գտնուին Կ. Պօլիս քաղաքում ազգային երգարաններէ մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւն վաղուց արդէն արգիւտուած է, և Ասիա և Արմէնիա լրագրիւններէ մէջ : Նմոյշներէ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ թէ այդ ոտանավորներ ի՞նչ տպաւորութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են : Գինն (10 սանթրիմ 15 սանթրիմ :

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԳԱՆՁԱՆԱԿ
ԱՐՄԵՆԻԱ ԼՐԱԳՐԻՆ

Արմէնիայի շրջանի սկզբէն (օգոստոս) բախորդ եղած լինել և կանոնին համեմատ իրենց բաժնորդագին 20 ֆրանկը կանխիկ վճարել փափագողներին մի դիւրութիւն տուած լինելու համար, ահա մենք ծախու հանած ենք «Խնայողական գանձանակ ԱՐ. ՄԷՆԻԱ լրագրի» :

Ամեն անգամ երբ մարդ դիւրութիւն ունենայ արծաթ 50 սանթրիմից մը (10 սէնթ ամերիկեան = 50 սթօ. թինքա պուկարական = 50 պանի ռուսական և այլն) մէկ կողմ դնելու, կը ձգէ այդ խնայողական գանձանակի մէջ, ուր ձգուածը ա՛լ անկարելի է որ դուրս հանուի մինչև որ Արմէնիա բաժնորդագին 20 ֆրանկը (40 հատ 50 սանթրիմից) մէջը լեցուելով չամբողջանայ, Այդ ժամանակ միայն կրնայ պարպուիլ տակի կողմէն կափարիչը դարձնելով և պարպուել լէն յետոյ նորէն կրնայ գոցուիլ 20 ֆրանկի մի նոր խնայողութիւն ալ գոյացունելու համար :

Գանձանակը դիւրատար փոքրիկ բան մ'է որ մինչև իսկ գրպանի մէջ կրնայ պահուիլ եթէ ուզուի : Վրան չինուած կայ նաեւ քանակաչափ մը որ գանձանակին մէջ ձգուած դրամները 5 ֆրանկի հասածին պէս, կը սկսի այնուհետեւ ցոյց տալ թէ մէկ գումարը ո՞րչափի հասած է :

«Խնայողական գանձանակ»ի գինն է 2 ֆրանկ : Այդ գումար մեզ վճարողին կը զրկենք գանձանակին հետ մէկտեղ մի ստացագիր որի վրայ նշանակուած կը լինի գնողի անունն ու հասցէն : Եթէ ՄԻՆԵՆՈՅՆ ԱՆՁԸ առանց ուշանալու ժամանակին բաժնորդ գրուելով Արմէնիա լրագրի տարեկանի սկզբէն (օգոստոս ամիս), 18 ֆրանկի հետ մէկտեղ յիշեալ ստացագիրը վերադարձունէ Արմէնիայի խմբագրութեան, ամբողջ մէկ շրջանի բաժնորդագին 20 ֆրանկը վճարած կը համարուի, որով «Խնայողական գանձանակ»ը ձրի կը մնայ իրեն :

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՐԱԳԻՐ

Մ. ԳՈՐԾՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՍԵԻ

Հայերէն տպարան Մ. Գործուգալեանի
Le Gérant: François CARRIERE
Imp. M. Schickler, 9, Quai du Canal, Marseille.